

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ “НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ”

Зроблено огляд і систематизацію визначень економічної сутності поняття “нефінансова звітність”, наданих різними авторами за період з 2009 по 2016 рік. Проаналізовано динаміку публікаційної активності учених-економістів з визначення економічної сутності поняття “нефінансова звітність” протягом цього періоду. Згідно з розрахунками найвища публікаційна активність з визначення економічної сутності цього поняття спостерігалась у 2015 році. Узагальнено та проаналізовано підходи до трактування економічної сутності поняття “нефінансова звітність”. Запропоновано авторське визначення поняття “нефінансова звітність”.

Ключові слова: нефінансова звітність, інтегрована звітність, підходи, сутність, поняття, підприємство.

Постановка проблеми та її зв’язок із практичними завданнями. Сьогодні, коли Україна наближає своє законодавство до Європейського Союзу, в т. ч. у галузі бухгалтерського обліку, постає нагальне питання щодо визначення економічної сутності поняття “нефінансова звітність” підприємства. Адже на практиці виникає плутанина стосовно того, чи це окрема звітність підприємства, чи ідентична вона інтегрованій звітності, чи це складова інтегрованої звітності підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням сутності поняття “нефінансова звітність” займаються багато вчених-економістів (див. [1–39]). Не зменшуючи вагомості наукових результатів провідних учених, зауважимо, що питання, пов’язані з узагальненням підходів до визначення сутності поняття “нефінансова звітність”, в їх дослідженнях опрацьовані недостатньо.

Метою дослідження є визначення економічної сутності поняття “нефінансова звітність”.

Виклад основного матеріалу дослідження. В процесі проведеного наукового дослідження проаналізовано довідкову літературу за 2009–2016 р., монографії, автореферати дисертацій, дисертації, наукові статті та матеріали наукових конференцій, в яких розглядається питання сутності поняття “нефінансова звітність”. Сукупна кількість проаналізованих джерел склала 38 одиниць.

Відповідно до § 6 Директиви 2014/95/ЄС від 22 жовтня 2014 р. (надалі – Директива 2014/95/ЄС) великі підприємства повинні підготувати нефінансовий звіт, який міститиме інформацію щодо як мінімум таких аспектів: охорона навколишнього середовища, питання зайнятості та соціальні питання, повага прав людини, боротьба з корупцією і хабарництвом. Такий звіт повинен включати опис політики, результатів і ризиків, пов’язаних із цими питаннями, і бути включений у звіт про управління підприємством. Нефінансовий звіт повинен також включати інформацію про впровадження процесу дью-ділідженс¹, що реалізується на підприємстві, та інформацію, що стосується, у відповідних випадках і відповідному обсязі, ланцюгів поставки і договорів субпідядру, з метою виявлення, запобігання і пом’якшення існуючих і потенційних несприятливих наслідків [40].

¹ Due diligence, дью-ділідженс (англ. належна обачність, належна добросовісність) – процедура складання об’єктивного уявлення про об’єкт інвестування, що включає оцінювання інвестиційних ризиків, незалежне оцінювання об’єкта інвестування, всебічне дослідження діяльності компанії, комплексну перевірку її фінансового стану і положення на ринку (Due diligence [Електронний ресурс]. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Due_diligence).

При наданні цієї інформації компанії, які підпадають під дію Директиви 2013/34/ЄС, можуть використовувати національні рамкові підходи, або загальноєвропейські, наприклад систему екологічного менеджменту та аудиту (EMAS – Eco-Management and Audit Scheme), або міжнародні підходи, такі як Глобальний договір ООН ((UN) Global Compact), Керівні принципи підприємницької діяльності в аспекті прав людини (Guiding Principles on Business and Human Rights), здійснюючи рамковий підхід Організації Об'єднаних Націй, що стосується “захисту та засобів правового захисту”, Керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств (Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) Guidelines for Multinational Enterprises), Стандарт ISO 26000 – “Керівництво з соціальної відповідальності” (International Organisation for Standardisation’s ISO 26000), Тресторонню декларацію принципів, що стосуються багатонаціональних корпорацій і соціальної політики Міжнародної організації праці (International Labour Organisation’s Tripartite Declaration of principles concerning multinational enterprises and social policy), Керівництво зі звітності у сфері сталого розвитку Глобальної ініціативи зі звітності (Global Reporting Initiative) [48] або інші визнані міжнародні підходи [41]. Вимоги до великих підприємств визначено у п. 19а.1 ст. 19а Директиви 2013/34/ЄС: “Великі підприємства, що являють інтерес для суспільства, в яких на дату складання балансу значення такого критерію, як середня кількість працюючих протягом фінансового року, досягає 500 осіб, мають включити у звіт про управління інформацію нефінансового характеру, яка повинна розкривати <...> його функціонування, стан, а також вплив його діяльності як мінімум в таких аспектах): екологічному, соціальному та питанні зайнятості, поваги прав людини, боротьби з корупцією та хабарництвом, у тому числі:

- a) короткий опис поточної бізнес-моделі підприємства;
- b) опис політики, яку здійснює суб’єкт економічної діяльності щодо вищевказаних аспектів, включаючи впровадження процесу дью-ділідженс;
- c) результати політики щодо вищевказаних аспектів, які були при цьому досягнуті;
- d) істотні ризики, пов’язані із зазначеними питаннями, які виникають у зв’язку з діяльністю компанії і можуть залежати від суб’єкта економічної діяльності, включаючи комерційні відносини з іншими контрагентами, продукцію та послуги, які з високою ймовірністю можуть викликати значні несприятливі наслідки у вищевказаних сферах, а також інформацію про те, які кроки зроблені компанією для управління цими ризиками;
- e) ключові індикатори нефінансового характеру, які стосуються відповідного бізнесу” [41].

Таким чином, нефінансову інформацію у звітності відображають великі підприємства, де середньооблікова чисельність працівників протягом звітного періоду складає 500 осіб і не залежить від обсягу річного доходу від будь-якого виду діяльності підприємства.

Визначення поняття “нефінансова звітність” у літературних джерелах наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Визначення поняття “нефінансова звітність” у літературних джерелах

№ з/п	Автор	Визначення
1	2	3
1	Х. Агавердієва	Нефінансова звітність сприяє підвищенню довіри з боку зацікавлених у діяльності НПФ ¹ та будь-якого іншого підприємства стейкхолдерів. Це відбувається завдяки розкриттю інформації за такими головними напрямками як: економічна стійкість, соціальне благополуччя й екологічна стабільність [1, с. 57].
2	О. Аннаєв	Нефінансова звітність сприяє більш успішному і сталому розвитку організації завдяки своєчасному задоволенню інформаційних потреб зацікавлених сторін з економічних, соціальних та екологічних питань [2].

1	2	3
3	Ю. Байрактар	Нефінансова звітність сприяє більш успішному і стійкому розвитку організації завдяки своєчасному задоволенню інформаційних потреб зацікавлених сторін щодо економічних, соціальних та екологічних показників діяльності суб'єкта господарювання [3, с. 57].
4	А. Блакита, Р. Подяк	Уведення в нефінансову звітність не тільки якісних, а й кількісних показників, які б вимірювали результативність інвестицій у людський капітал та вплив від реалізації цих заходів, – один із важливих кроків у вдосконаленні нефінансової звітності, оскільки в більшості українських звітів переважає їх описовість [4, с. 129].
5	Т. Боцян	Нефінансова звітність – це публічний інструмент інформування акціонерів, співробітників, партнерів, клієнтів, суспільства (стейкхолдерів) про те, як і якими темпами підприємство реалізує закладені в його стратегічних планах розвитку цілі щодо економічної стійкості, соціального благополуччя та екологічної стабільності суспільства [5].
6	Т. Бочуля	Нефінансова звітність надає релевантні дані про етику бізнесу, ділову стратегію, участь у соціальній та екологічній політиці розвитку суспільства й економіки відповідно до різної методики і форми розкриття інформації [6, с. 98].
7	І. Васильчук	Нефінансову звітність розглядають як важливий елемент системи управління, підвищення інформаційної прозорості та інструмент діалогу зі стейкхолдерами, тому все більше компаній у світі та в Україні долучаються до сучасних трендів і складають нефінансові звіти [7, с. 212].
8	В. Воробей, І. Журовська	Нефінансова звітність – це документально оформлена сукупність даних комерційної організації, що відображає середовище існування компанії, принципи та методи її співпраці з групами впливу, результати її діяльності в економічній, соціальній та екологічній сфері життя суспільства [8, с. 6].
9	Т. Горохова	Нефінансовий звіт – це звіт, що розкриває концепцію сталого розвитку, несе інформацію про ESG-показники ² , тобто розміри корпоративної діяльності, які не можуть бути визнані в стандартному фінансовому аналізі, хоча зазвичай ці показники мають фінансові наслідки, залежно від якості управління ними (екологічні, соціальні, управлінські показники) з урахуванням мети і цілей функціонування підприємства та сторін впливу у цілому [9, с. 6].
10	О. Грищенко	Нефінансова звітність – це інструмент соціально відповідального бізнесу, який надає інформацію про вплив компанії на суспільство, економіку та навколишнє середовище, описуючи діяльність компанії у відповідному суспільному контексті [10, с. 31].
11	В. Дерій, М. Дерій	Нефінансова (соціальна) звітність – це звітність підприємств, що базується на показниках його економічного, екологічного або соціального розвитку чи конкретних заходів такого ж спрямування [11, с. 101].
12	І. Дземішкевич	Нефінансова звітність надає значно більше інформації про вплив компанії на суспільство, економіку та навколишнє середовище, описуючи діяльність компанії у відповідному суспільному контексті [12, с. 218].
13	Т. Довга	Нефінансова звітність – це документально оформлена сукупність даних підприємства чи організації незалежно від форми власності, що відображає середовище існування компанії, принципи та методи її співпраці з групами впливу, результати її діяльності в економічній, соціальній та екологічній сфері життя суспільства з метою надання стейкхолдерам (акціонерам, співробітникам, партнерам, клієнтам і суспільству) інформації нефінансового характеру в контексті сталого розвитку та на його принципах [13, с. 51].

1	2	3
14	О. Коваленко	Бізнес-структури, що посідають провідні позиції в своїй галузі та в світі, будучи публічними та сприйнятливими до інноваційних ідей, вважають нефінансову звітність атрибутом своєї корпоративної поведінки та придбання позитивного іміджу в суспільному середовищі [14, с. 161].
15	А. Колот	Нефінансова звітність (про стійкий розвиток, корпоративну стійкість) у найбільш загальному розумінні – це звітність організації про економічні, екологічні та соціальні результати діяльності, це інституціональне відображення у спеціальній документації стану впровадження концепції КСВ ³ [15, с. 8].
16	О. Кононова	Нефінансовий звіт спочатку виконував інформаційну функцію і призначався для певного кола зацікавлених сторін, потім став засобом взаємодії із зацікавленими сторонами, потім – засобом стратегічного планування та аналізу діяльності підприємств [16, с. 131].
17	С. Король	Нефінансова звітність – всі звіти з соціальної відповідальності бізнесу [17, с. 104].
18	М. Корягін, П. Куцик	Нефінансова звітність забезпечує надання інформації про соціальну, екологічну, інноваційну, венчурну та інші види діяльності за допомогою спеціального набору показників [18, с. 88].
19	Р. Мацьків	Нефінансова звітність відокремлених структурних підрозділів трансрегіональних господарських структур (ТРГС) – це документ, який формується підприємством (чи організацією) самостійно та призначений для інформування його стейкхолдерів про результати досягнення цілей, встановлених у стратегії соціальної відповідальності [19].
20	Г. Москалюк	Нефінансовий звіт – важливий елемент системи управління, інструмент діалогу із зацікавленими сторонами [20].
21	О. Небильцова	На нефінансову звітність покладається функція додаткового пояснення сум, відображених у річних фінансових звітах, і в ній мають міститись посилання на зазначені звіти [21, с. 259].
22	М. Озерянська	Нефінансова звітність є важливою умовою підвищення ефективності, конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості компанії, відображаючи оцінку її діяльності в сфері економічної стійкості, соціального розвитку та екологічної відповідальності [22].
23	Н. Орлова	Формування нефінансової звітності підвищує рівень інформованості суспільства про діяльності компаній, служить важливим джерелом інформації для експертів, аналітиків, які представляють різні групи зацікавлених сторін, у тому числі за кордоном [23, с. 66].
24	Л. Пилипенко	Нефінансова звітність розширює наповнення інформаційного забезпечення суб'єктів ринку щодо результатів та перспектив їх функціонування [24, с. 256].
25	М. Проданчук	Стандартизована нефінансова звітність дасть можливість українським компаніям об'єктивно зіставляти інформацію нефінансових показників з іншими та встановити взаємозв'язок між ними і визначити напрями подальшого стратегічного розвитку [25, с. 212].
26	К. Самсонова, В. Буряк	Нефінансова звітність є публічною і розглядається як інструмент інформування акціонерів, співробітників, партнерів та клієнтів компанії про те, як і якими темпами компанія реалізує закладені в своїх стратегічних планах розвитку цілі щодо економічної сталості, соціального добробуту та екологічної стабільності [26].
27	М. Саприкіна	Нефінансові звіти – це звіти компаній, які містять не тільки інформацію про результати економічної діяльності, але також соціальні та екологічні показники. Це інструмент інформування зацікавлених сторін компанії про те, як і якими темпами компанія реалізує закладені в стратегічних планах розвитку цілі економічної, соціальної та екологічної стійкості [27].

1	2	3
28	О. Селезньова	Нефінансова звітність являє собою комплексну систему інформації, яка показуватиме достовірно і доступно для ключових зацікавлених користувачів екологічні, соціальні та економічні результати діяльності господарського суб'єкта, а також стратегії і перспективи його розвитку [28, с. 141].
29	О. Сивак	Нефінансова звітність містить інформацію не лише про результати фінансово-економічної діяльності (прибуток, дивіденди, інвестиції, компенсації співробітникам), а й про соціальні (охорона здоров'я та безпека, трудові відносини, етика бізнесу, взаємовідносини з місцевою громадою) та екологічні (використовувана енергія, викиди вуглецю, використання землі й екосистем) показники [29, с. 156].
30	Л. Синьков, О. Степук	Нефінансовий звіт може розкривати інформацію з таких питань як управління персоналом, охорона праці і техніка безпеки, корпоративне управління, управління ризиками, благодійність, охорона навколишнього середовища, управління якістю продукції, взаємодія із зацікавленими сторонами [30].
31	Л. Слюсарєва	Нефінансова звітність є інструментом соціальної відповідальності бізнесу [31, с. 90].
32	Д. Трофімова	Нефінансова звітність – це достовірна ілюстрація системи управління репутацією і відповідальної конкуренції на основі розкриття інформації про економічні, соціальні та екологічні характеристики, що в цілому дозволяє підвищити рівень довіри зацікавлених осіб [32, с. 53].
33	Т. Фатєєва, Т. Лесіна	Нефінансова звітність компаній – це не просто зведення кількісних і якісних показників їх громадської діяльності. Нефінансову звітність можна визначити як систему інформації, що відображає не тільки благодійні та спонсорські програми компанії, а й будь-які інші соціально значущі аспекти її діяльності, які можуть спричинити суттєві наслідки для самої компанії, споживачів її продукції, акціонерів, державних органів, контрагентів або будь-яких інших пов'язаних з нею груп суспільства [33].
34	О. Феоктистова	Нефінансовий звіт – це доступний, достовірний, збалансований і зв'язний опис основних аспектів і результатів діяльності компанії, відображення питань, що представляють інтерес для ключових зацікавлених сторін [34, с. 10].
35	С. Цей	Нефінансовий звіт – це доступний, збалансований і чіткий опис основних аспектів і результатів діяльності компанії, відображення питань, що становлять інтерес для ключових зацікавлених сторін. У їх числі – інвестори, акціонери, працівники, клієнти, владні структури, різні інститути громадянського суспільства, засоби масової інформації [35, с. 55].
36	Л. Чалдаєва, О. Красікова, І. Федчин	Нефінансова звітність сприяє поширенню принципів відповідального ведення бізнесу [36, с. 22].
37	В. Шаповал	Нефінансова (соціальна) звітність прямо пов'язана з інформаційною відкритістю компаній, яка, у свою чергу, є відображенням загального стану ділового середовища та рівня розвитку систем корпоративного управління [37, с. 50–51].
38	М. Шигун, Т. Давидок	Наявність нефінансової звітності поряд із фінансовою дозволяє зацікавленим особам отримувати інформацію про соціальні та екологічні аспекти діяльності компанії в комплексі з інформацією про економічні результати [38, с. 175].

Джерело: узагальнено автором

В табл. 2. відображено річну динаміку публікаційної активності дослідженої нами вибірки вчених-економістів з визначення економічної сутності поняття “нефінансова звітність” з 2009 по 2016 рік.

Таблиця 2

Річна динаміка публікаційної активності вчених-економістів з визначення поняття “нефінансова звітність” з 2009 по 2016 рік

№ з/п	Автор	Роки							
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Х. Агавердієва	□	□	□	□	□	□	□	+
2	О. Аннаєв	■	□	□	□	□	□	□	□
3	Ю. Байрактар	□	□	□	□	□	□	+	□
4	А. Блакіта, Р. Поляк	□	□	□	□	□	□	+	□
5	Т. Боцян	□	□	□	□	□	+	□	□
6	Т. Бочуля	□	□	□	□	□	□	+	□
7	І. Васильчук	□	□	□	□	□	□	+	□
8	В. Воробей, І. Журовська	□	+	□	□	□	□	□	□
9	Т. Горохова	□	□	□	□	+	□	□	□
10	О. Гриценко	□	□	□	□	□	+	□	□
11	В. Дерій, М. Дерій	□	□	□	□	□	+	□	□
12	І. Дземішкевич	□	□	□	□	□	+	□	□
13	Т. Довга	□	□	□	+	□	□	□	□
14	О. Коваленко	□	□	□	□	□	□	□	+
15	А. Колот	□	+	□	□	□	□	□	□
16	О. Кононова	□	□	□	□	□	□	+	□
17	С. Король	□	□	+	□	□	□	□	□
18	М. Корягін, П. Куцик	□	□	□	□	□	□	□	+
19	Р. Мацьків	□	□	□	□	□	□	+	□
20	Г. Москалюк	□	□	□	□	□	+	□	□
21	О. Небільцова	□	□	□	□	□	□	+	□
22	М. Озерянська	□	□	□	+	□	□	□	□
23	Н. Орлова	□	□	□	□	□	+	□	□
24	Л. Пилипенко	□	□	□	□	□	□	□	+
25	М. Проданчук	□	□	□	□	+	□	□	□
26	М. Саприкіна	□	□	□	+	□	□	□	□
27	О. Селезньова	□	□	□	□	□	□	■	□
28	О. Сивак	□	□	□	□	□	□	□	■
29	Л. Синьков, О. Степук	□	□	□	□	□	□	■	□
30	Л. Слюсарєва	□	□	□	+	□	□	□	□
31	Д. Трофімова	□	□	□	□	□	□	+	□
32	Т. Фатєєва, Т. Лесіна	□	□	□	□	□	□	+	□
33	О. Феоктистова	□	+	□	□	□	□	□	□
34	С. Цей	□	□	+	□	□	□	□	□
35	Л. Чалдаєва, О. Красікова та І. Федчин	□	□	□	□	□	□	+	□
36	В. Шаповал	+	□	□	□	□	□	□	□
37	М. Шигун, Т. Давидюк	□	□	+	□	□	□	□	□
∑	Всього:	2	3	3	4	2	6	12	5

Джерело: складено автором

Як видно з табл. 2, якщо у 2009 році публікаційна активність вчених-економістів з дослідженої нами вибірки була мінімальною (надано лише два визначення терміна “нефінансова звітність”), то з 2010 вона зростала, сягнувши максимуму (12 визначень) у 2015 році, що свідчить про підвищення зацікавленості вчених-економістів до цього питання, а також про його актуальність.

Розподіл кількості визначень поняття “нефінансова звітність”, запропонованих з 2009 по 2016 рік, за роками, наведено на рис. 1.

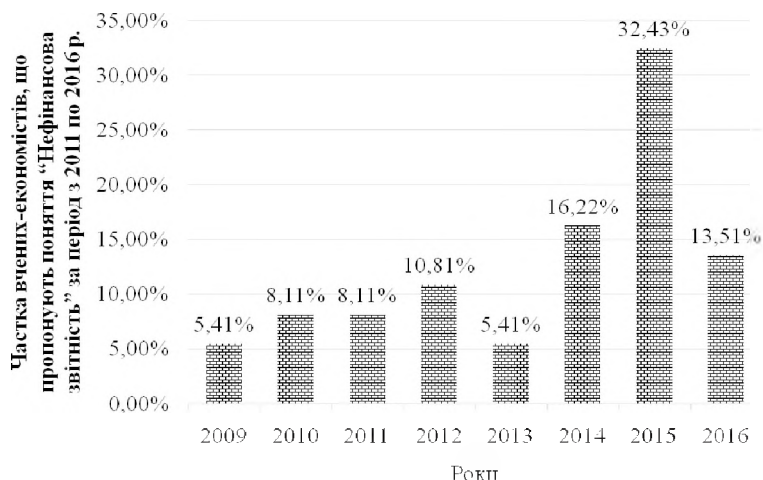

Рис. 1. Розподіл визначень поняття “нефінансова звітність”, наданих вченими-економістами з 2009 по 2016 рік

Джерело: побудовано автором

Узагальнення підходів до визначення поняття “нефінансова звітність” наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Узагальнення підходів до визначення поняття “нефінансова звітність” у працях вчених-економістів

№ з/п	Підходи до визначення поняття “нефінансова звітність”	Автори	Кількість джерел	Частка джерел, %
1	Інструмент задоволення інформаційних потреб зацікавлених сторін щодо економічних, соціальних та екологічних показників	Х. Агавердієва, О. Аннаєв, Ю. Байкатар, Т. Боцян, Т. Бочуля, В. Буряк, І. Васильчук, В. Воробей, Т. Давидок, І. Журовська, Т. Горохова, В. Дерій, М. Дерій, І. Дземішкевич, Т. Довга, А. Колот, О. Кононова, М. Корягін, П. Куцик, Т. Лесіна, Р. Мацьків, Г. Москалюк, М. Озерянська, Н. Орлова, Л. Пилипенко, К. Самсонова, М. Саприкіна, О. Селєзнякова, О. Сивак, Л. Синьков, О. Степук, Д. Трофімова та М. Шигун	29	76,32
2	Звітність, що складається не тільки з якісних, а і з кількісних показників	А. Блакіта, Р. Подяк, М. Проданчук	2	5,26
3	Інструмент відповідального бізнесу	О. Гриценко, О. Красікова, С. Король, Л. Слюсарєва, І. Федчин та Л. Чалдаєва	4	10,53
4	Додаткове пояснення сум, відображених у річних фінансових звітах	О. Небільцова, О. Фектистова та С. Цей	3	7,89
5	Σ		38	100

Джерело: узагальнено автором

Розподіл досліджених літературних джерел відповідно до підходів до визначення поняття “нефінансова звітність” наведено на рис. 2.

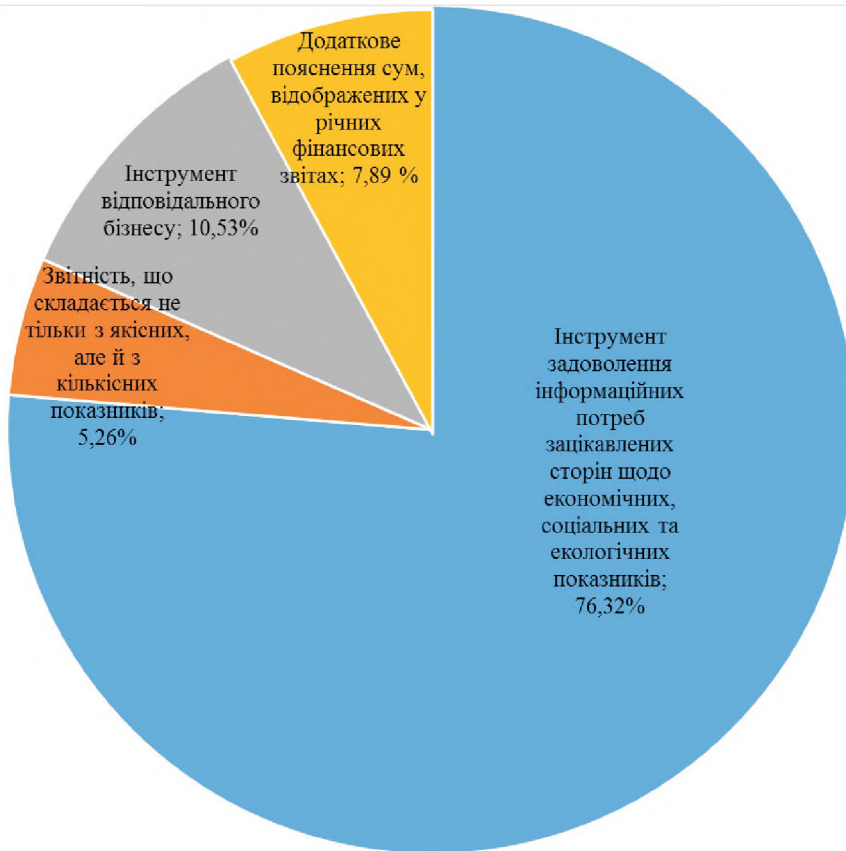

Рис. 2. Розподіл досліджених літературних джерел відповідно до підходів до визначення поняття “нефінансова звітність”

Джерело: побудовано автором

Дослідження довідкової та наукової літератури свідчить, що вченими-економістами виділяються чотири підходи до визначення сутності поняття “нефінансова звітність”.

Із рис. 2 видно, що найбільш поширеним у вибірці є визначення поняття “нефінансова звітність” як інструменту задоволення інформаційних потреб зацікавлених сторін щодо економічних, соціальних та екологічних показників: його надають автори 76,32% досліджених джерел (Х. Агавердієва, О. Аннаєв, Ю. Байкатар, Т. Боцян, Т. Бочуля, В. Буряк, І. Васильчук, В. Воробей, Т. Давидок, І. Журовська, Т. Горохова, В. Дерій, М. Дерій, І. Дземішкевич, Т. Довга, А. Колот, О. Кононова, М. Корягін, П. Куцик, Т. Лесіна, Р. Мацьків, Г. Москалюк, М. Озерянська, Н. Орлова, Л. Пилипенко, К. Самсонова, М. Саприкіна, О. Селезньова, О. Сивак, Л. Синьков, О. Степук, Д. Трофімова та М. Шигун). При цьому О. Аннаєв наголошує, що, на жаль, деякі компанії використовують нефінансову звітність для “зеленого заговорювання” – декларації прихильності принципам корпоративної соціальної відповідальності, заради поліпшення корпоративної репутації, а не економічної, соціальної та екологічної результативності в інтересах стейкхолдерів. Для запобігання цій несумлінній практиці уряд повинен запроваджувати національні або застосовувати міжнародні стандарти підготовки та аудиту нефінансової звітності, порівнявши її в багатьох аспектах до фінансової звітності [2, с. 2–3]. Для реалізації цього задуму необхідно винести на обговорення доцільність розроблення національних стандартів нефінансової звітності або пере-

йняти кращий міжнародний досвід і запровадити його на національному рівні для цілей складання та аудиту нефінансової звітності.

За визначенням О. Грищенко, О. Красікової, С. Король, Л. Слюсарєвої, І. Федчин та Л. Чалдаєвої (10,53% досліджених джерел), нефінансова звітність – це інструмент відповідальності бізнесу. Доцільним є твердження Л. Чалдаєвої, що в результаті підвищення уваги з боку державних органів і керівництва як великих, так і малих компаній до вирішення даного питання, а також визнання ними необхідності складання нефінансової звітності та її позитивного ефекту, компанії зможуть вийти на якісно новий рівень подання інформації [36, с. 28].

Аналізуючи підходи до визначення сутності нефінансової звітності в довідковій літературі, слід зазначити, що такі автори як О. Небильцова, О. Фектистова та С. Цей (7,89% досліджених джерел), розглядають нефінансову звітність як додаткове пояснення сум, відображених у річних фінансових звітах. Але при цьому варто погодитись із думкою Л. Пилипенко, який наголошує, що при такому підході нефінансова звітність хоча і розширює формат корпоративної звітності, проте перебирає на себе “хвороби” фінансової звітності [24, с. 256]. Такої ж думки дотримується вітчизняний вчений-економіст С. Король, яка зазначає, що надання інформації про соціальну відповідальність підприємства у формі тематичного розділу річної фінансової звітності підприємства не дозволить забезпечити підзвітність і прозорість його діяльності, як того вимагають зацікавлені сторони [39, с. 253].

Найменша частка авторів (5,26% досліджених джерел), такі як А. Блакита, Р. Подяк, М. Проданчук, розглядають нефінансову звітність як звітність, що складається не тільки з якісних, а і з кількісних показників. М. Проданчук наголошує, що у більшості українських компаній нефінансові звіти мають низку недоліків, які полягають у наданні загальної інформації без зазначення кількісних та вартісних нефінансових показників та інформації про стратегічні плани [25, с. 209]. Це є слушним зауваженням, адже тоді важко оцінити показники такої звітності, розрахувати економічний ефект або ж порівняти показники різних суб'єктів господарювання.

Висновки і перспективи подальших досліджень. В процесі проведеного дослідження узагальнено та проаналізовано підходи різних учених-економістів до трактування економічної сутності поняття “нефінансова звітність”. В найбільшій кількості досліджених літературних джерел (76,32%) поняття “нефінансова звітність” визначається як інструмент задоволення інформаційних потреб зацікавлених сторін щодо економічних, соціальних та екологічних показників.

Отже, на підставі проведеного аналізу нефінансову звітність можна визначити як складову інтегрованої звітності підприємства, яка використовується бізнесом як інструмент відповідальності перед суспільством, а також забезпечує інформаційні потреби зацікавлених користувачів такої звітності щодо економічних, соціальних та екологічних показників, які додатково розкривають та пояснюють діяльність господарюючого суб'єкта, не тільки в якісних, але й в кількісних показниках.

В подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на визначенні структури інтегрованої звітності підприємства.

Список використаних джерел

1. Агавердієва Х. Ф. Нефінансова звітність як інструмент регулювання соціальної відповідальності // Економіка, управління, право: реалії та перспективи: збірник наук. статей. Les Editions L'Originale, Париж, Франція, 2016. С. 54–57.
2. Аннаєв А. А. Сущность, стандарты и процесс подготовки нефинансовой отчетности [Электронный ресурс] // Аудит и финансовый анализ. 2009. № 6. URL: <http://auditfin.com/fin/2009/6/Annaev/Annaev%20.pdf>.
3. Байрактар Ю. П. Нефінансова звітність підприємств та етапи її формування // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. 2015. Т. 20. Вип. 1/1. С. 57–61.
4. Блакита А. В., Поляк Р. С. Нефінансова звітність як інструмент оцінювання соціальної відповідальності бізнесу // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2015. Вип. 15. Ч. 4. С. 126–129.
5. Боцян Т. В. Використання стандартів зі складання та оприлюднення нефінансової звітності: досвід українських підприємств [Електронний ресурс] // Економіка. Управління. Інновації. 2014. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2014_2_10.

6. Бочуля Т. В. Інновативний розвиток обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством: моногр. Х.: ВД “Інжек”, 2015. 404 с.
7. Васильчук І. П. Нефінансова звітність як інструмент управління сталим розвитком корпорацій // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: Серія: Економіка і менеджмент. 2015. Вип. 11. С. 212–215.
8. Воробей В., Журовська І. Нефінансова звітність: інструмент соціально відповідального бізнесу. К.: ТОВ “Інженіринг”, 2010. 84 с.
9. Горохова Т. В. Впровадження нефінансової та інтегрованої звітності у системі стратегії корпоративної соціальної відповідальності // Вісник Донецького національного університету. Серія В: Економіка і право. 2013. Вип. 2. С. 71–75.
10. Грищенко О. І. Тенденції та проблеми формування інтегрованої звітності суб’єктами господарювання // Молодий вчений. 2014. № 2(05). С. 31–34.
11. Дерій В. А., Дерій М. В. Облікові та аналітичні компоненти нефінансової звітності та їх роль в економічній системі // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія: Економічні науки. 2014. Вип. 2(88). С. 95–103.
12. Дземішкевич І. О. Інтегрована звітність як еволюція поняття “звітність” // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2014. № 2. С. 215–219.
13. Довга Т. Формування екологічної звітності сміттєпереробних підприємств // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2012. Вип. 143. С. 50–54.
14. Коваленко О. В. Развитие организационно-методического обеспечения бухгалтерского учета финансовых результатов от обычных видов деятельности в коммерческих организациях производственной сферы: дис. ... канд. экон. наук: 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика». М., 2016. 219 с.
15. Колот А. М. Корпоративна соціальна відповідальність, соціальна звітність та аудит як сучасні інститути та технології соціального розвитку // Україна: аспекти праці. 2010. № 3. С. 3–9.
16. Кононова Е. Е. Нефинансовая отчетность предприятий как условие устойчивого развития социо-эколого-экономической системы региона // Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки. 2015. № 2–1. С. 131–137.
17. Король С. Нефінансова звітність підприємства // Вісник КНТЕУ. 2011. № 6. С. 102–113.
18. Корягін М. В., Куцик П. О. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності. К.: Інтерсервіс, 2016. 276 с.
19. Мацьків Р. Т. Нефінансова звітність – складова управління соціальною відповідальністю підприємств нафтогазового комплексу // Ефективна економіка: електрон. журн. 2015. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3926>.
20. Москалюк Г. О. Нефінансова звітність у реалізації концепції сталого розвитку в Україні / Облік і контроль в управлінні економічною стійкістю підприємств в умовах глобалізації // Під ред. В. Ф. Максимової. Одеса: ОНЕУ, 2014. С. 323–373.
21. Небильцова О. В. Стратегічні підходи до підготовки фінансової та нефінансової звітності в Європейському Союзі // Фінанси, облік і аудит: зб. наук. праць. 2015. Вип. 1. С. 258–269.
22. Озерянская М. Н. Требования государственных регуляторов об обязательной нефинансовой отчетности как элемент повышения информационной открытости и прозрачности деятельности организаций // Управление экономическими системами: электронный науч. журнал. 2012. № 38. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/trebovaniya-gosudarstvennyh-regulyatorov-ob-obyazatelnoy-nefinansovoy-otchetnosti-kak-element-povysheniya-informatsionnoy.pdf>.
23. Орлова Н. С. Особливості підготовки нефінансової звітності корпорацій // Облік і фінанси. 2014. № 3. С. 65–70.
24. Пилипенко Л. М. Розвиток концепцій побудови системи публічної звітності корпорацій в умовах постіндустріальної економіки. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. 336 с.

25. Проданчук М. А. Нефінансова звітність – ефективний інструмент в реалізації управлінських рішень // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2013. № 2(2). С. 202–214.
26. Самсонова К. В., Буряк В. О. Нефінансова звітність, її сутність та значення в умовах соціально-орієнтованої економіки [Електронний ресурс] / URL: <http://intkonf.org/samsonova-kv-buryak-vo-nefinansova-zvitnist-yiyi-sutnist-ta-znachennya-v-umovah-sotsialno-orientovanoyi-ekonomiki>.
27. Сапрыкина М. КСО-практика: 12 шагов при подготовке нефинансового отчета [Электронный ресурс]. URL: http://delo.ua/business/kso-praktika-12-shagov-pri-podgotovke-nefinansovogo-otcheta-185313/?supdated_new=1407152162.
28. Селезнева А. В. Взаимосвязь эволюции учетных парадигм и возникновения и развития нефинансовой отчетности // Известия Санкт-Петербургского государственного экономического университета. 2015. № 3(93). С. 140–143.
29. Сивак О. Б. Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами на надання благодійної допомоги як елементом соціального капіталу підприємства: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Житомир, 2016. 291 с.
30. Синьков Л. С., Степук Е. И. Роль нефинансовой отчетности в оценке устойчивости развития горных предприятий [Электронный ресурс] // Интернет-журнал «Науковедение». 2015. Т. 7. № 3. URL: <http://naukovedenie.ru/PDF/14EVN315.pdf>.
31. Слюсарева Л. В. Використання нефінансової звітності, як запорука застосування соціально-етичного маркетингу підприємствами України // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2012. Вип. 3. С. 90–99.
32. Трофимова Д. А. Повышение прозрачности бизнеса через развитие корпоративной нефинансовой отчетности // Международный научный журнал «Инновационная наука». 2015. № 3. С. 53–55.
33. Фатеева Т. Н., Лесина Т. В. Нефинансовая отчетность как инструмент формирования положительного имиджа организации [Электронный ресурс] // Интернет-журнал «Науковедение». 2015. Т. 7. № 4. URL: <http://naukovedenie.ru/PDF/57EVN415.pdf>.
34. Феоктистова Е. Н. О корпоративной социальной ответственности в России // Акционерное общество: вопросы корпоративного управления. 2010. № 5(72). С. 6–11.
35. Цей С. А. Формирование и раскрытие в отчетности публичных компаний информации про по вопросам их социальной ответственности и корпоративного управления: дис. ... кандидата экономических наук: 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика». М., 2011. 244 с.
36. Чалдаева Л. А., Красикова А. С., Федчин И. Н. Нефинансовая отчетность в России: проблемы становления и развития // Финансы и кредит. 2015. № 13(637). С. 21–31.
37. Шаповал В. М. Становлення інституту нефінансової (соціальної) звітності в Україні // Інституціональний вектор економічного розвитку: Збірник наукових праць МІДМУ “КПУ”. 2009. Вип. 2(1). С. 49–61.
38. Шигун М. М., Давидюк Т. В. Корпоративна соціальна звітність як перспектива інформування про людський капітал вітчизняних компаній // Вісник Запорзького національного університету. Серія: Економічні науки. 2011. № 1(9). С. 173–178.
39. Король С. Я. Соціальна відповідальність бізнесу: теорія і методологія обліку. К.: КНТЕУ, 2016. 416 с.
40. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups [Electronic resource]. URL: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2014:330:FULL&from=EN#L_2014330_EN.01000101.doc.
41. Directive 2013/34/EU of the European parliament and the council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC [Electronic resource]. URL: <http://www.roc.pt/fotos/editor2/diretivacont.pdf>.

К. В. БЕЗВЕРХИЙ,
кандидат економічних наук,
докторант кафедри учета и налогообложения,
ГВУЗ «Киевский національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

Економічна сутність поняття «нефінансова звітність»

Сделан обзор и систематизация определений экономической сущности понятия «нефинансовая отчетность», представленных различными авторами за период с 2009 по 2016 год. Проанализирована динамика публикационной активности ученых-экономистов по определению экономической сущности понятия «нефинансовая отчетность» в течение этого периода. Согласно расчетам самая высокая публикационная активность по определению экономической сущности этого понятия наблюдалась в 2015 году. Обобщены и проанализированы подходы к трактовке экономической сущности понятия «нефинансовая отчетность». Предложено авторское определение понятия «нефинансовая отчетность».

Ключевые слова: нефинансовая отчетность, интегрированная отчетность, подходы, сущность, понятие, предприятие.

K. V. BEZVERKHIY,
PhD (Economics), Doctoral Student,
Department of Accounting and Taxation,
Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman

Economic Meaning of the Concept of “Non-Financial Reporting”

The issue related with interpretation of the economic meaning of “non-financial reporting” becomes vital in view of harmonizing the Ukrainian legal acts with EU standards, including ones on accounting. In practice, much confusion still occurs: non-financial reporting may either be seen as separated reporting, or as one identical to integrated reporting, or as an integrated reporting component. The aim of the study is to clarify the economic meaning of the concept of “non-financial reporting”.

A review and systematization of definitions of the economic meaning of “non-financial reporting”, given by various authors in 2009 to 2016, is made. The sample of reviewed sources includes reference literature, books, theses and theses abstracts, scientific articles and proceedings of scientific conferences. The dynamics of publication activity of researchers and economists in interpreting the economic meaning of “non-financial reporting” over this period is analyzed. It is found that the highest publication activity in interpreting the economic meaning of the term “non-financial reporting” was in 2015. Approaches to the interpretation of the economic meaning of “non-financial reporting” are summed up. It is found that the largest share of literary sources (76.32%) define non-financing reporting as a tool to meet information needs of stakeholders regarding the company’s economic, social or ecological indicators. The author’s definition of “non-financial reporting” is proposed.

Keywords: non-financial reporting, integrated reporting, approach, essence, concept, enterprise.

Посилання на статтю:

Безверхий К. В. Економічна сутність поняття «нефінансова звітність» // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. праць. 2017. №1-2. С. 23-34.